

ข้อมูลประกอบการหารือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคเอเชียใต้ (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๑. สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Current Strategic Environment)

1

- เอเชียใต้ประกอบด้วย ๗ ประเทศ คือ อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ ศรีลังกา มัลดีฟส์ เนปาล และภูฏาน โดยมีประชากร ๑,๗๐๐ ล้านคน หรือ ประมาณ ๑ ใน ๔ ของประชากรโลก
- สภาพภูมิศาสตร์อยู่ท่ามกลางมหาสมุทรอินเดีย ทะเลอาระเบีย และอ่าวเบงกอล จึงเป็นจุดเชื่อมต่อและช่องทางขนส่งสินค้าที่สำคัญ ในขณะเดียวกัน บริเวณดังกล่าวยังเอื้อต่อการเกิดปัญหาอาชญากรรมทางทะเล อาทิ โจรสลัด การค้ามนุษย์ อาวุธ และยาเสพติด นอกจากนี้ อินเดียและจีนต่างพยายามขยายอิทธิพลเข้ามาในมหาสมุทรอินเดีย
- เอเชียใต้เป็นตลาดใหม่ของไทยที่มีศักยภาพสูง และมีกำลังซื้อสูง แม้ว่าประชากรที่มีฐานะร่ำรวยจะมีสัดส่วนไม่มากนัก แต่กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับเอเชียใต้เป็นอย่างมากในฐานะประเทศคู่ค้าใหม่ ซึ่งจะช่วยกระจายความเสี่ยงต่อภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย
- นอกจากนี้ เอเชียใต้ยังถูกจับตามองจากนานาชาติ เนื่องจากเป็นบ่อเกิดของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สร้างความกังวลให้กับนานาชาติ อาทิ (๑) ปัญหาการก่อการร้าย (๒) ความขัดแย้งระหว่างอินเดียและปากีสถาน (๓) ปัญหาความตึงเครียดระหว่างอินเดียและจีนทั้งในด้านความมั่นคงและการทหาร (๔) ปัญหาผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ
- เป็นภูมิภาคแห่งความหลากหลายและความแตกต่างทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และ วัฒนธรรม ไทยอาจจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อประเทศในเอเชียใต้ ดังนี้ (๑) อินเดียในฐานะมหาอำนาจ (๒) บังกลาเทศ ศรีลังกา ปากีสถาน และ เนปาล ในฐานะประเทศที่มีบทบาทตรงซึ่งมีศักยภาพทางเศรษฐกิจและการเป็นตลาดใหม่ของไทย และ (๓) ภูฏาน และมัลดีฟส์ ในฐานะประเทศขนาดเล็กและมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศไม่มากนัก

๒. เป้าหมายและกลยุทธ์ของแต่ละด้าน

- ด้านการเมือง/ความมั่นคง - การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและสนับสนุนไทยในฐานะประเทศพันธมิตร เพื่อดำเนินความร่วมมือในกรอบทวิภาคี/พหุภาคี และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคง
- ด้านเศรษฐกิจ/การค้า/การลงทุน - การส่งเสริมให้ภาคธุรกิจไทยขยายการลงทุนไปยังภูมิภาคเอเชียใต้ เน้นการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องถึงศักยภาพของตลาดภูมิภาค (ปัจจุบันเป็นตลาดขนาดใหญ่ และกำลังซื้อของประชากรสูงขึ้น) การส่งเสริมให้ภาคเอกชนของประเทศภูมิภาคเอเชียใต้ โดยเฉพาะอินเดียไปลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น เพิ่มความนิยม สินค้าไทยและอาหารไทย
- ด้านสังคม/วัฒนธรรม/ประชาชน - การใช้ประโยชน์ของรากฐานมรดกทางวัฒนธรรม และศาสนาที่ใกล้ชิดเป็นกลไก ส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่าง ๆ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและผู้แสวงบุญชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยว ในภูมิภาค ขยายความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาและเยาวชน รวมถึงส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้าน การศึกษา (ปัจจุบันเป็นที่นิยมของชาวบังกลาเทศและภูฏาน) และเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาค
- ด้านวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี/นวัตกรรม/พลังงาน/การศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ - เรียนรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ แนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ของประเทศนั้น ๆ เช่น ด้าน ICT และ เทคโนโลยีนิวเคลียร์ และด้านการแพทย์/ เภสัชกรรมทั้งแผนโบราณและแผนใหม่ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคมไทย
- ด้านภาพลักษณ์ของไทย (Thailand's branding) - ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อประโยชน์ต่อประเด็นการเมืองและเศรษฐกิจ
- ด้านความเชื่อมโยงระดับภูมิภาค - สร้างความเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ด้านโลจิสติกส์และ การคมนาคมอย่างรอบด้าน (ทางบก อากาศ และทางน้ำ) รวมถึงความเชื่อมโยงระดับประชาชน สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับบทบาท ของไทยในฐานะตัวกลางเชื่อมภูมิภาคเอเชียใต้กับประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความร่วมมือในกรอบต่าง ๆ ของภูมิภาค อาทิ ASEAN, ARF, ACD, BIMSTEC, MGC โครงการความร่วมมือถนนสามฝ่าย โครงการทำเรื่อน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย เป็นต้น
- ด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนา - ส่งเสริมภาพลักษณ์ไทยในฐานะผู้ให้ที่ดี โดยเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ที่ไทยมีความ เชี่ยวชาญ อาทิ ด้านเกษตรกรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- การเปิดสำนักงานใหม่ในภูมิภาค - แสวงหาศักยภาพ/ผลประโยชน์ของไทยในภูมิภาค เพื่อพิจารณาความจำเป็นในการเปิดสำนักงาน

17.10.๖๙ 17/๑๐/๖๙

ข้อมูลประกอบการหารือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคเอเชียกลาง (ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๑. สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Current Strategic Environment)

- เอเชียกลางประกอบด้วย ๕ ประเทศ ได้แก่ คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน และสาธารณรัฐคีร์กีซ มีพื้นที่ประมาณ ๔ ล้านตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ ๖๐ ล้านคน
- สภาพภูมิศาสตร์เอเชียกลางซึ่งอยู่ระหว่างภูมิภาคยุโรปและเอเชีย ไม่มีทางออกทะเล เป็นแหล่งทรัพยากรด้านพลังงาน และแร่ธาตุมีค่าสำคัญของโลก
- เอเชียกลางเป็นเขตเศรษฐกิจและตลาดใหม่ของไทยที่แม้ว่าจะมีจำนวนประชากรจำกัด แต่มีพัฒนาการและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง หลายประเทศ โดยเฉพาะคาซัคสถานและเติร์กเมนิสถานมีรายได้ประชากรต่อหัวสูงเนื่องจากรายได้จากการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ
- เอเชียกลางมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ทั้งด้านการเมืองและความมั่นคงต่อประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะรัสเซีย สหรัฐฯ และจีน เป็นเส้นทางคมนาคมทางบกจากจีนไปสู่ยุโรป นอกจากนี้ ยังถูกจับตามองจากนานาชาติ เนื่องจากเป็นบ่อเกิดของประเด็นด้านความมั่นคงที่ระหว่างประเทศ อาทิ (๑) ปัญหาการก่อการร้าย (๒) ปัญหายาเสพติด (๓) ปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนา และ (๔) ปัญหาข้อพิพาททางพรมแดน
- เอเชียกลางเป็นภูมิภาคแห่งความหลากหลายและความแตกต่างทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งไทยยังมีปฏิสัมพันธ์จำกัด ไทยอาจจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อประเทศต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีกับประเทศในภูมิภาคเอเชียกลาง ดังนี้ (๑) คาซัคสถานในฐานะประเทศที่มีบทบาทนำในเอเชียกลาง และจะดำรงตำแหน่งสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติวาระปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ (๒) อุซเบกิสถานในฐานะตลาดใหญ่ที่สุดในเอเชียกลาง ด้วยประชากรประมาณ ๓๐ ล้านคน (๓) ทาจิกิสถานในฐานะที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองที่เป็นมิตรและใกล้ชิดกับไทยมากที่สุดในหมู่ประเทศเอเชียกลาง ซึ่งเป็นผลจากการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับผู้นำรวม ๔ ครั้ง และ (๔) สาธารณรัฐคีร์กีซและเติร์กเมนิสถานซึ่งไทยยังมีปฏิสัมพันธ์ที่จำกัด

๒. เป้าหมายและกลยุทธ์ของแต่ละด้าน

- **ด้านเศรษฐกิจ/การค้า/การลงทุน** - การทำธุรกิจในประเทศเอเชียกลางจะต้องใช้ความสัมพันธ์ในระดับการเมืองขับเคลื่อน โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากการหารือ/การเยือนระดับสูงเป็นใบเบิกทาง เนื่องจากระบอบการปกครองของประเทศในเอเชียกลางมีลักษณะรวมศูนย์ถึงเผด็จการ ผู้นำประเทศสงวนอำนาจในการตัดสินใจแบบ Top - Down ซึ่งไทยสามารถใช้โอกาสการเยือนอย่างเป็นทางการระหว่างกันเพื่อผลักดันความร่วมมือด้าน ศก. ให้มีผลเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ภาคธุรกิจไทยขยายการลงทุนไปยังภูมิภาคเอเชียกลาง เน้นการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องถึงศักยภาพของตลาดในภูมิภาค ส่งเสริมความนิยมสินค้าไทยและอาหารไทย ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกลไกความร่วมมือทวิภาคีในการเพิ่มพูนมูลค่าการค้าทวิภาคี อาทิ JC , JTC ความตกลงทวิภาคีในด้านต่าง ๆ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายนักธุรกิจระหว่างสองประเทศ
- **ด้านสังคม/วัฒนธรรม/ประชาชน** - สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชน ขยายความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาและเยาวชน และเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาค
- **ด้านวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี/นวัตกรรม/พลังงาน/การศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์** - ส่งเสริมความร่วมมือด้านวิชาการในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งเรียนรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดี (best practices) เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคมไทย อาทิ วิทยาศาสตร์การกีฬา เทคโนโลยีนิวเคลียร์ และเทคโนโลยีด้านอวกาศ
- **ด้านภาพลักษณ์ของไทย (Thailand's branding)** - ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อประโยชน์ต่อประเด็นการเมืองและเศรษฐกิจ
- **ด้านความเชื่อมโยงระดับภูมิภาค** - สร้างความเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับเอเชียกลางด้านโลจิสติกส์ และการคมนาคมอย่างรอบด้าน (ทางบกและทางอากาศ) รวมถึงความเชื่อมโยงระดับประชาชน สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับบทบาทของไทย และใช้ประโยชน์จากความร่วมมือในกรอบต่าง ๆ ของภูมิภาค อาทิ ASEAN, ASEM, G77, ACD, OIC, CICA ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบ หนึ่งทาง (One Belt One Road) และโครงการเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งการจัดทำความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย (Eurasian Economic Union - EAEU) ซึ่งปัจจุบันไทยได้ยื่นหนังสือแสดงความจำนงต่อคณะกรรมการอธิการความร่วมมือเศรษฐกิจในภูมิภาคยูเรเชีย (Eurasian Economic Commission - EAEC) เพื่อเริ่มกระบวนการเตรียมการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับ EAEU แล้ว
- **ด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนา** - สนับสนุนความร่วมมือแบบได้ - ได้ และส่งเสริมภาพลักษณ์ไทยในฐานะผู้ให้ที่ดี โดยเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ อาทิ ด้านการเกษตร การจัดการท่องเที่ยว เศรษฐกิจพอเพียง วิทยาศาสตร์ การเกษตร พลังงาน และการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- **การเปิดสำนักงานใหม่ในภูมิภาค** - แสวงหาศักยภาพ/ผลประโยชน์ของไทยในภูมิภาค เพื่อพิจารณาความจำเป็นในการเปิดสำนักงานในอนาคต โดยเฉพาะ สอท. ณ กรุงทาชเคนต์ เพื่อเสริมสร้างและขยาย ศสพ. ระหว่างไทย - อุซเบกิสถานให้แน่นแฟ้น และเป็นประโยชน์กับไทยมากขึ้น รวมทั้งเพื่อรักษาคุณภาพความเป็นมิตรระหว่างไทยกับคาซัคสถานและไทยกับอุซเบกิสถาน